

**VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖS TARNYBA
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS**

**2010 M.
KVIEČIŲ DERLIAUS
KOKYBĖS TYRIMAS**

**Vilnius,
2010**

TURINYS

ĮVADAS	3
I. GEOGRAFINIS PASISKIRSTYMAS	4
II. ŪKIŲ DYDIS	6
III. KVIEČIŲ VEISLĖS	7
IV. KOKYBĖS RODIKLIAI	9
4.1. Hektolitro masė	9
4.2. Glitimo kiekis	9
4.3. Baltymų kiekis	10
4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis	10
4.5. Kritimo skaičius	11
V. KVIEČIŲ KLASĖS	12
VI. KOKYBĖS RODIKLIŲ NEATITIKTYS	13
VII. VIDUTINIAI KOKYBĖS RODIKLIAI	14

ĮVADAS

Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) 2010 m. pradėjo kasmetinius javų derliaus kokybės tyrimus. Šiais metais pasirinkta tirti žieminius ir vasarinius kviečius. Kviečių kokybės rodiklius nustatė Tarnybos Fitosanitarinių ir kokybės tyrimų skyriaus Grūdų kokybės tyrimų poskyris.

Ši vasara nebuvo lengva Lietuvos žemdirbiams. Meteorologinių sąlygų anomalijos, prasidėjusios dar 2009 metų rudenį, neigiamai įtakojė lauko augalų augimą, brendimą ir pjūtį. To pasekmė mažesnis javų derlingumas. Pagal ūkininkų pateiktus duomenis jų prognozuotas vidutinis kviečių derlingumas – 5,7 t/ha, o vidutinis faktinis – 4,5 t/ha.

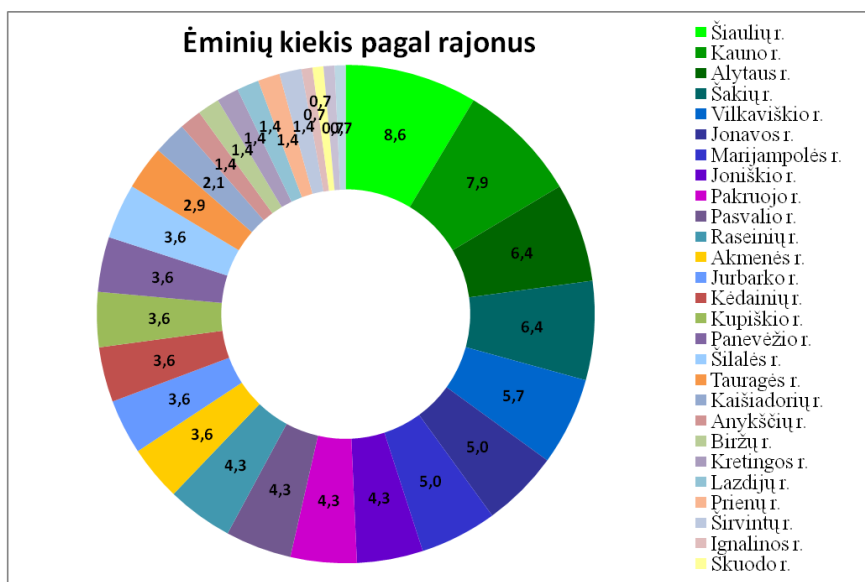
Šiais metais pastebėta, kad ūkininkų ūkiuose užaugintuose kviečiuose yra didesnis fuzariozės pažeistų grūdų kiekis.

Kviečių derliaus kokybės tyrimų ėminiai paimti nuo rugpjūčio 1 dienos iki spalio 31 d.

I. GEOGRAFINIS PASISKIRSTYMAS

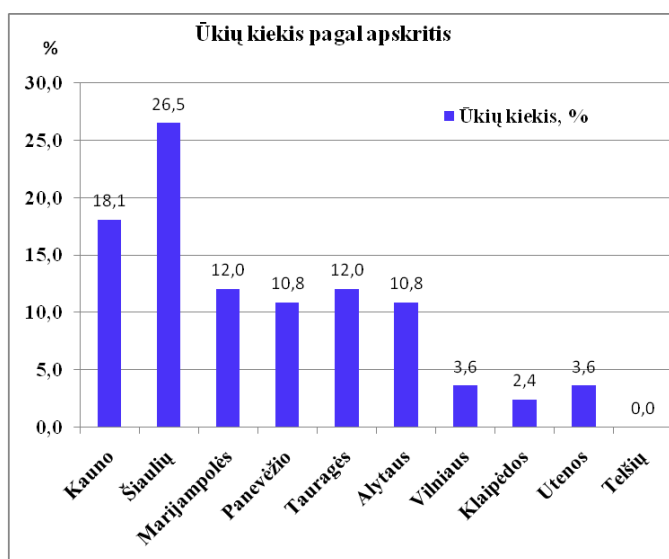
2010 m. kviečių derliaus kokybės tyrimuose sutiko nemokamai dalyvauti 83 ūkių atstovai iš 29 rajonų (pav. 1). Iš jų 13 (15,7 %) – sertifikuoti ekologinės gamybos ūkiai.

Šiuose tyrimuose paimta 22,1 % sertifikuotos sėklos ėminių.

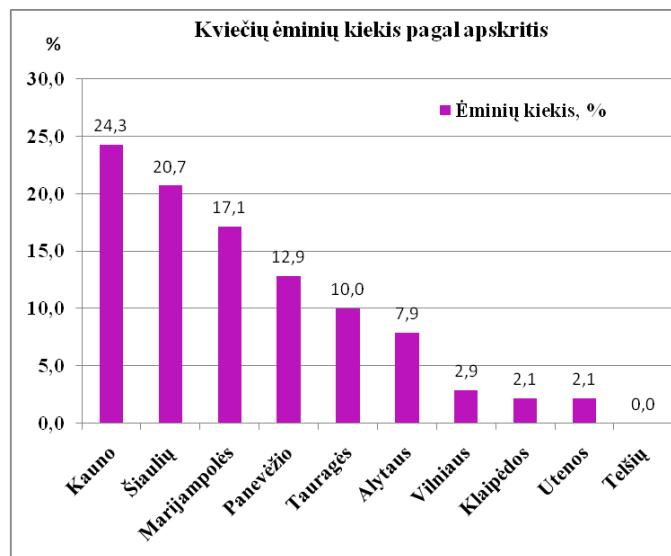

Pav. 1

Aktyviausi Šiaulių, Kauno, Marijampolės apskričių ūkininkai (pav. 2), tačiau daugiausia kviečių ėminių paimta ūkiuose Kauno apskrityje (pav. 3). Ši skirtumą sąlygoja skirtingos ūkyje auginamos javų rūšys, kviečių veislės, kviečių kūlimo data, kviečių auginimo laukai ir t.t. Dėl šių priežasčių kai kuriuose ūkiuose paimti keli kviečių ėminiai.

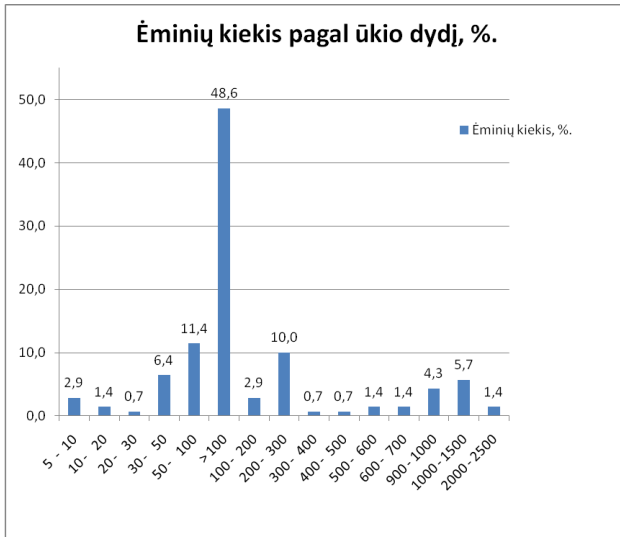
Pav. 2

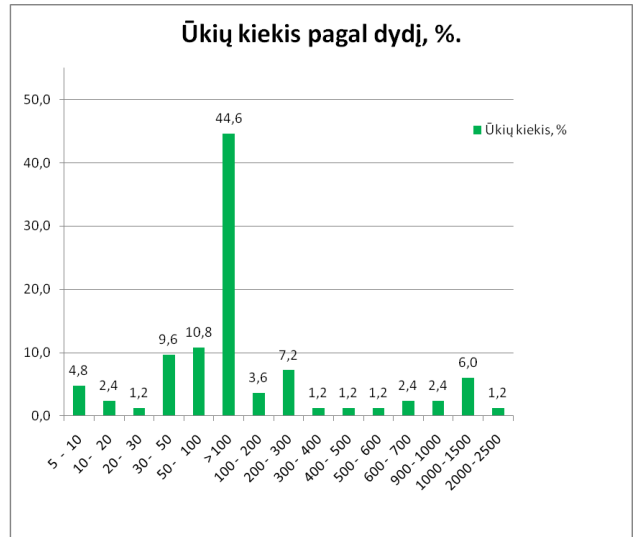
Pav. 3

II. ŪKIŲ DYDIS

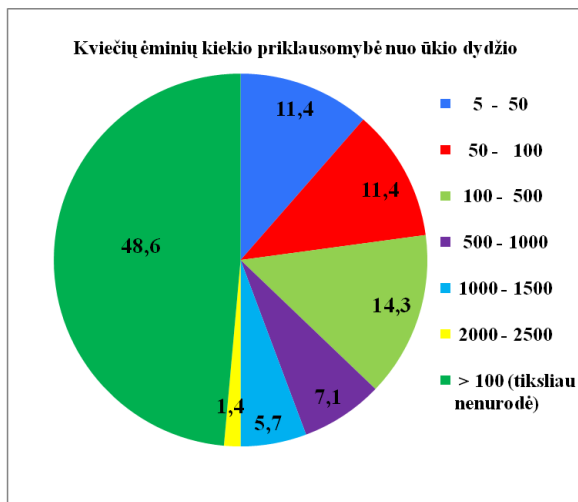
Šiuose kviečių derliaus kokybės tyrimuose net 71,1 % ūkių yra didesni kaip 100 ha (pav. 6, 7) ir iš jų paimta 77,1 % visų kviečių ėminių (pav. 4, 5). Apmaudu, kad net 44,6 % ūkių atstovų nenorėjo atskleisti ūkio dydžio, tik nurodė, kad jis didesnis kaip 100 ha.

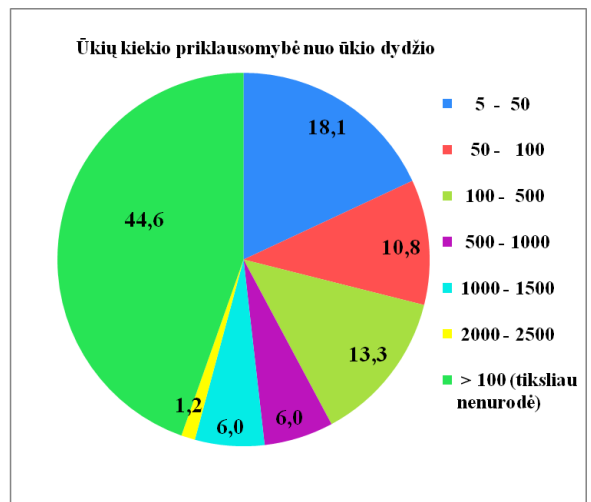
Pav. 4

Pav. 6

Pav. 5

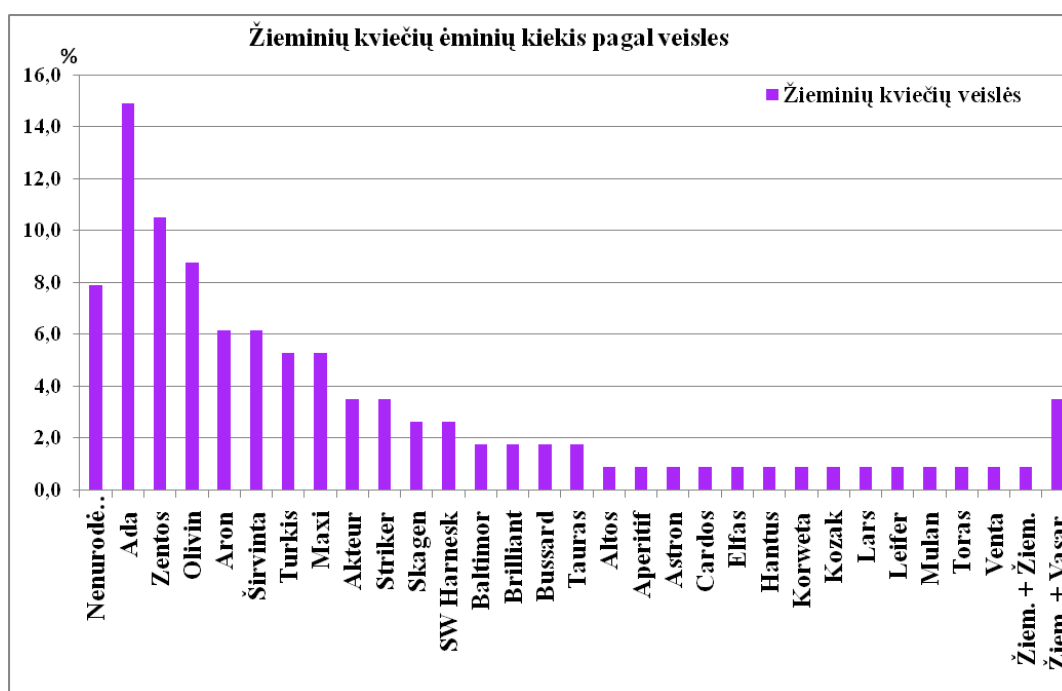

Pav. 7

III. KVIEČIŲ VEISLĖS

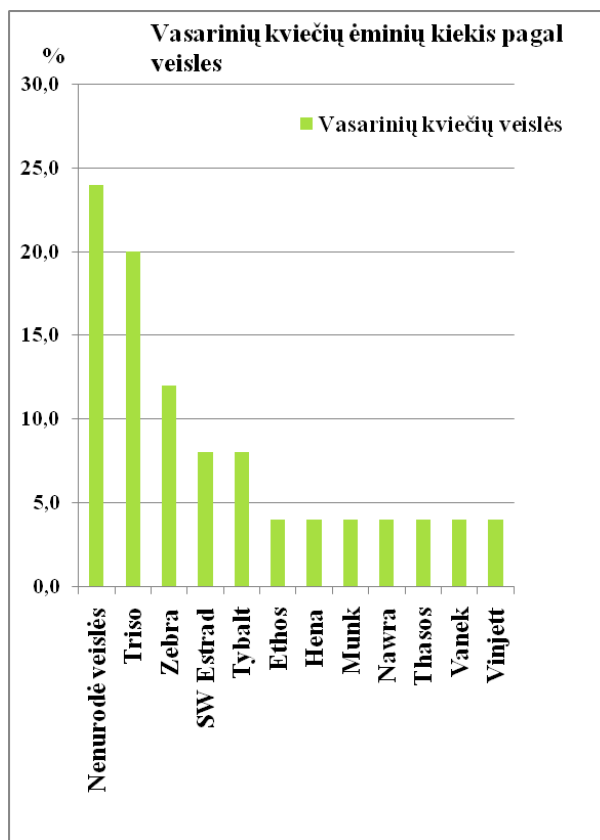
Kviečių derliaus kokybės tyrimų metu buvo tirta, kokios vyrauja žieminių ir vasarinių kviečių veislės (pav. 8, 9). Taip pat tirti kelių kviečių veislių ėminiai (mišiniai): kelių žieminių veislių – 0,9 % visų žieminių veislių ėminių bei žieminių ir vasarinių veislių – 3,5 %.

2009-2010 metų sezonu augintos 28 žieminių kviečių veislės. Populiariausios žieminių kviečių veislės: „Ada” (14,9 %), „Zentos” (10,5 %) ir „Olivin” (8,8 %). Tačiau apklausų metu ūkininkai nenurodė kviečių veislės 7,9 % žieminių kviečių ėminių.

Pav. 8

2010 m. vasarą augintos 11 vasarinių kviečių veislės. Populiariausios vasarinių kviečių veislės: „Triso” (20,0 %) ir „Zebra” (12,0 %). Tačiau apklausų metu ūkininkai nenurodė kviečių veislės net 24,0 % vasarinių kviečių ėminių.

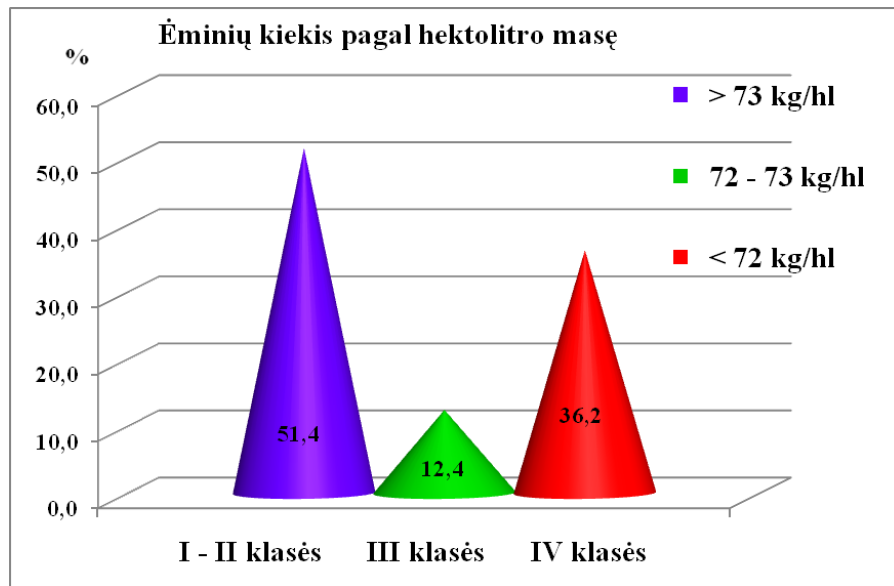

Pav. 9

IV. KOKYBĖS RODIKLIAI

4.1. Hektolitro masė

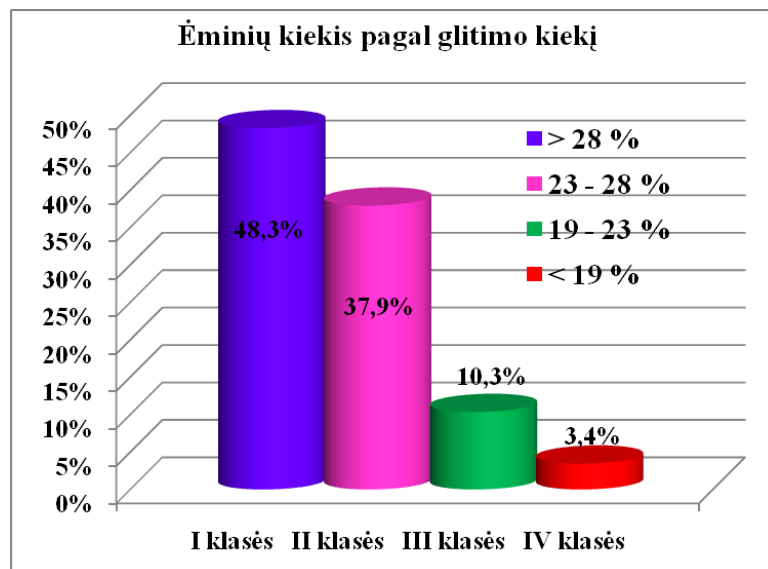
2010 m. ūkininkai labiausiai jaudinosi dėl mažos kviečių hektolitro masės. Tai įrodo ir šie kviečių derliaus kokybės tyrimai (pav. 10). Net 48,6 % ėminių neatitinka I-II klasės kviečių reikalavimus dėl hektolitro masės: 12,4 % ėminių atitinka III klasės reikalavimus, o 36,2 % – tik IV klasės.

Pav. 10

4.2. Glitimo kiekis

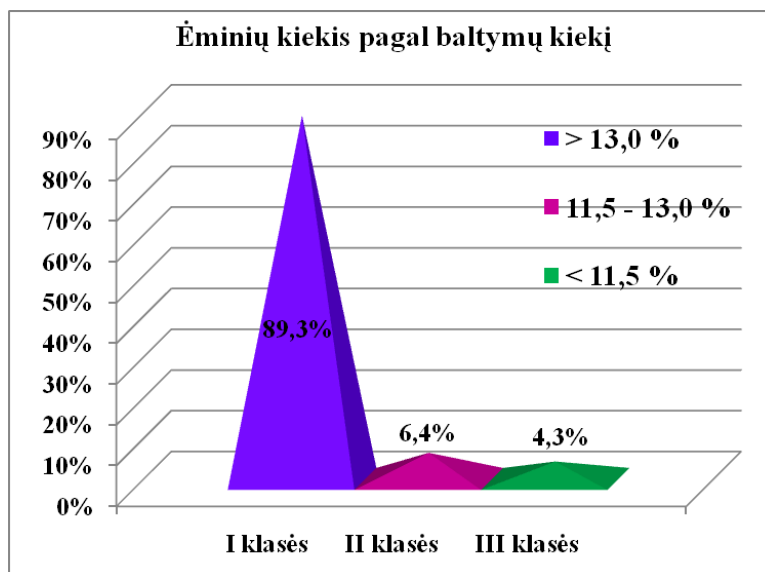
2010 m. kviečių glitimo kiekis buvo gana aukštas: dėl glitimo kiekio I klasei priskiriama net 48,3 % ėminių, II klasei – 37,9 % ėminių, o III ir IV klasėms – tik 13,7 % ėminių.

Pav. 11

4.3. Baltymų kiekis

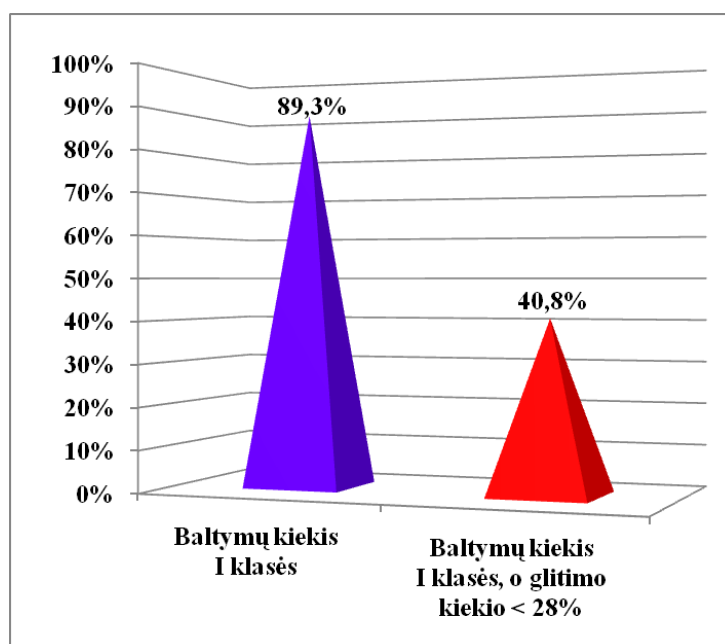
2010 m. pastebėtas aukštas baltymų kiekis tiek žieminiuose, tiek vasariniuose kviečiuose: net 89,3 % ėminių su didesniu kaip 13,0 % baltymų kiekiu, atitinkančiu I klasės reikalavimus.

Pav. 12

4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis

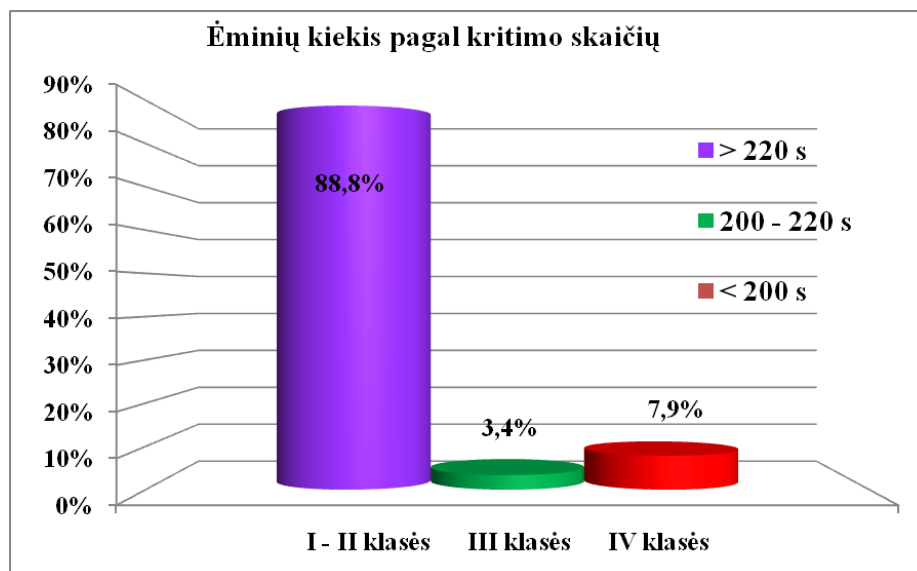
4.3 punkte pateikta, kad net 89,3 % ėminių atitinka I klasę, tačiau iš jų net 40,8 % ėminių neatitinka I klasės dėl mažo glitimo kiekio.

Pav. 13

4.5. Kritimo skaičius

2010 m. taip pat pastebėtas aukštas kritimo skaičius kviečiuose: net 88,8 % ėminių su didesniu kaip 220 s kritimo skaičiumi, atitinkančiu I klasės reikalavimus.

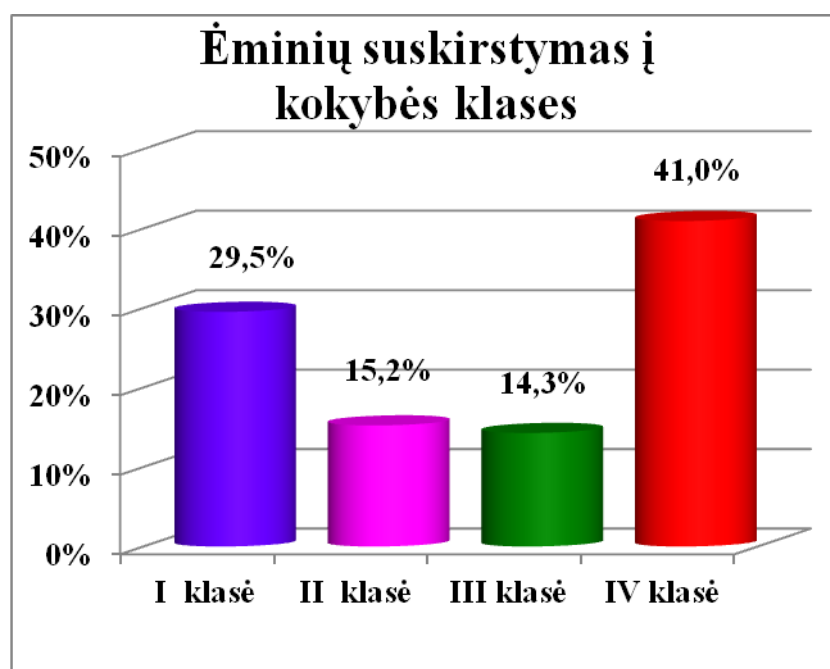

Pav. 14

V. KVIEČIŲ KLASĖS

2010 m. kviečių derliaus kokybės tyrimais įvertinus kviečių ėminių kokybės rodiklius nustatyta:

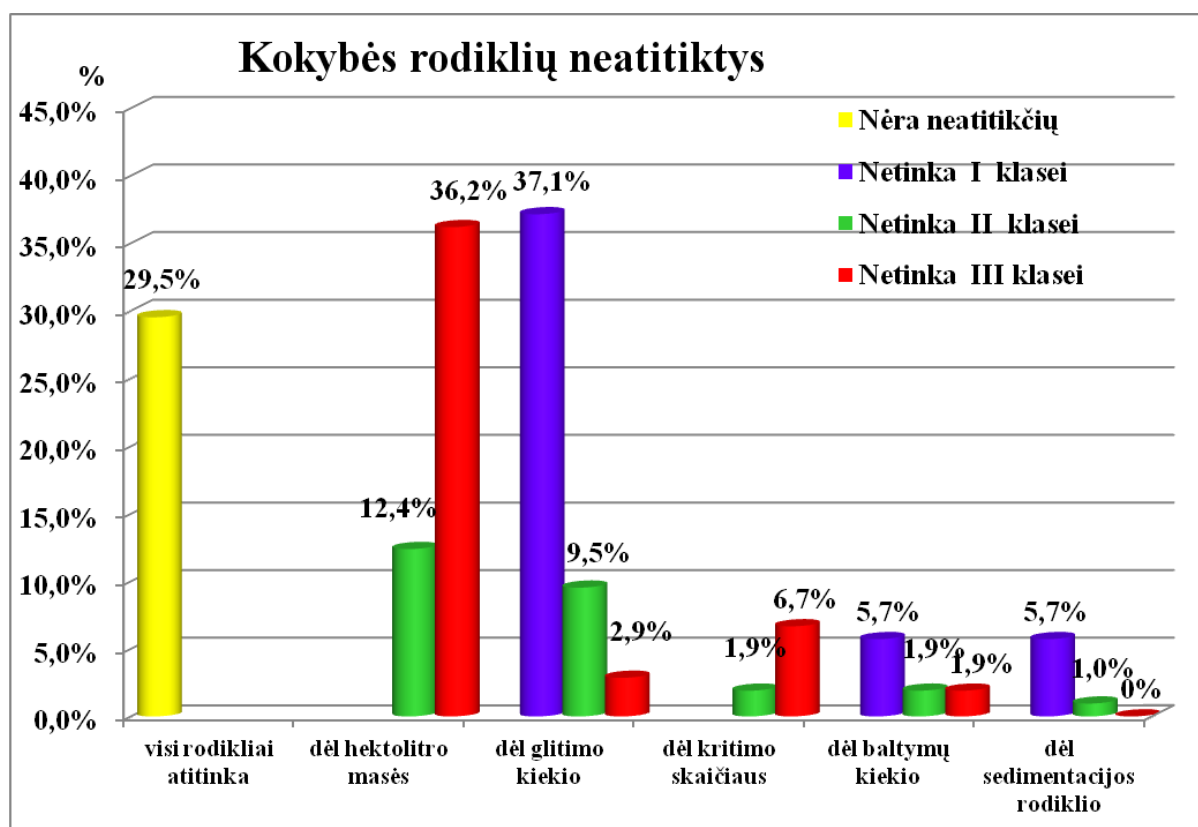
- 29,5 % ėminių atitinka I klasės reikalavimus;
- 15,2 % ėminių – II klasės;
- 14,3 % ėminių – III klasės;
- 41,0 % ėminių – IV klasės.

Pav. 15

VI. KOKYBĖS RODIKLIŲ NEATITIKTYS

2010 m. kviečių derliaus tyrimuose 29,5 % ėminių atitinka I klasės reikalavimus, o likusieji ėminiai dėl vieno ar kelių kokybės rodiklių neatitiktųjų priskirti žemesnei klasei. Didžiausios neatitiktys pastebėtos dėl mažo glitimo kiekio (37,1 % ėminių priskirti II klasei) ir dėl mažos hektolitro masės (36,2 % ėminių priskirti IV klasei) (pav. 16).

Pav. 16

VII. VIDUTINIAI KOKYBĖS RODIKLIAI

1 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kviečių kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė		
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos	sertifikuotų ekologinės gamybos ūkių
Hektolitro masė	kg/hl	72,6	73,2	73,4
Kritimo skaičius	s	347,8	323,7	330,7
Baltymų kiekis	% s.m.	14,5	14,6	13,5
Glitimo kiekis	%	26,9	27,4	23,0
Sedimentacijos rodiklis	ml	57,7	55,8	51,3
Drėgmės kiekis	%	14,6	14,8	15,0
Krakmolo kiekis	% s.m.	65,3	65,7	66,4
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,8</i>	<i>6,2</i>	<i>5,1</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,5</i>	<i>4,9</i>	<i>3,9</i>

PASTABA. * - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

2 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kviečių kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė		
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos	sertifikuotų ekologinės gamybos ūkių
Hektolitro masė	kg/hl	72,1	72,1	72,1
Kritimo skaičius	s	281,5	317,3	235,0
Baltymų kiekis	% s.m.	14,9	15,3	14,8
Glitimo kiekis	%	29,6	30,0	30,2
Sedimentacijos rodiklis	ml	61,4	59,0	67,7
Drėgmės kiekis	%	15,0	14,6	14,4
Krakmolo kiekis	% s.m.	64,9	64,6	65,1
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,1</i>	<i>5,4</i>	<i>4,6</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,3</i>	<i>4,3</i>	<i>3,9</i>

PASTABA. * - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

3 lentelė. Populiariausių kviečių veislių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Žieminių kviečių			Vasarinių kviečių	
		„Ada“	„Zentos“	„Olivin“	„Triso“	„Zebra“
Hektolitro masė	kg/hl	73,4	72,5	72,8	76,7	73,1
Kritimo skaičius	s	337,9	303,1	316,8	313,0	311,0
Baltymų kiekis	% s.m.	13,9	15,1	14,8	14,2	13,0
Glitimo kiekis	%	24,3	27,9	27,9	28,1	21,9
Sedimentacijos rodiklis	ml	48,8	59,4	58,5	50,7	50
Drėgmės kiekis	%	14,9	14,3	14,4	13,6	14,4
Krakmolo kiekis	% s.m.	66,2	64,8	65,9	65,2	65,3
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,7</i>	<i>5,6</i>	<i>6,7</i>	<i>5,0</i>	<i>5,2</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,3</i>	<i>4,1</i>	<i>4,7</i>	<i>4,3</i>	<i>3,8</i>

PASTABA. Prognozuotas ir faktinis derlingumas apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

4 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Apskritis					
		Kauno	Šiaulių	Marijampolės	Panevėžio	Tauragės	Alytaus
Hektolitro masė	kg/hl	71,6	72,9	73,9	72,4	74,9	75,2
Kritimo skaičius	s	305,7	325,7	286,3	345,4	245,5	361,3
Baltymų kiekis	% s.m.	14,3	14,9	14,7	15,2	13,3	14,1
Glitimo kiekis	%	26,3	27,9	29,2	29,0	24,0	-
Sedimentacijos rodiklis	ml	53,6	63,8	57,8	58,5	41,0	-
Drėgmės kiekis	%	14,9	15,0	14,3	14,9	15,2	13,5
Krakmolo kiekis	% s.m.	65,4	65,3	65,6	64,9	66,5	65,3
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,7</i>	<i>5,6</i>	<i>6,6</i>	<i>6,7</i>	<i>5,3</i>	<i>5,9</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,2</i>	<i>4,7</i>	<i>5,6</i>	<i>4,5</i>	<i>4,0</i>	<i>4,0</i>

PASTABA. Prognozuotas ir faktinis derlingumas apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

5 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Apskritis			
		Kauno	Šiaulių	Tauragės	Alytaus
Hektolitro masė	kg/hl	70,9	70,8	72,7	75,9
Kritimo skaičius	s	244,4	313,8	203,0	313,0
Baltymų kiekis	% s.m.	15,2	15,9	14,2	14,2
Glitimo kiekis	%	29,9	30,7	27,7	-
Sedimentacijos rodiklis	ml	62,3	60,4	64,0	-
Drėgmės kiekis	%	15,5	15,3	14,6	13,6
Krakmolo kiekis	% s.m.	65,2	63,8	64,7	65,5
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,8</i>	<i>5,0</i>	<i>5,3</i>	<i>4,8</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,3</i>	<i>4,5</i>	<i>3,8</i>	<i>3,4</i>

PASTABA. *Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*